

KESKUSTELUA

Perti Toukoma

VASTINETTA BENGT LOMANILLE

Åbo Akademin ruotsinkielien professori Bengt Loman on Siirtolaisuus lehden numerossa 1/1978 arvostellut ankarasti Olofströmissä vuosina 1971-72 tekemäni suomalaisia siirtolaisoppilaita kassittelevää tutkimustani.¹ Koska tutkimus on lähinnä kehitys- ja sosiaalipsykologinen eikä kielitieteellinen, jollaisena Loman sitä tarkastelee, ja koska Lomanin väitteet antavat virheellisen kuvan koko tutkimuksesta, haluan esittää asiasta muutaman kommentin.

Arvostelemalla yhtä ainoaa tutkimuksessani käyttämäni testiä, joka Lomanin mukaan on "näytelty hyvin tärkeää osaa Toukomaan johtopäätöksissä ja erityisesti hänen arvostelussaan siirtolaislasten kielitilanteesta" Loman pyrkii selittämään koko tutkimukseni "riittämättömästi perustelluksi". Tämä testi, ruotsinkielinen kielellistä lahjakkuustekijää mittaava testi, ei tutkimukseni kannalta suinkaan ollut keskeinen, koska päätarkoituksena oli selvittää äidinkielen taidon ja koulumenestyksen välistä yhteyttä. Ruotsinkielien taidon arviointi oli otettu vain kontrollin ja vertailun vuoksi mukaan. Ja sellaiseen katsottiin yhden verbaalista lahjakkuustekijää mittaavan testin riittävän.

Valittu testityyppi, lauseentäydennystesti, kuuluu faktorianalyyysien perusteella "puhtaimmin" verbaalista kykytekijää mittaaviin testeihin. Sen on myös todettu olevan varsin selvästi yhteydessä koulumenestykseen, niin että testitulosten perusteella voidaan tehdä päätelmiä edellytyksistä selviytyä lukuaineissa. Testin empirinen validiteetti on parempi kuin useimpien muiden kielellisten testityyppien. Tämän vuoksi on testin käytön kannalta toisarvoista, mitä lingvistisiä ominaisuuksia testin osatehtäviin sisältyy. Kysymyksessähän ei ole varsinainen kielitesti.

Raportissa ei esitetä tietoja muilla ruotsalaisilla testeillä saaduista tuloksista. Sellaisia on kyllä saatavissa Olofströmin koulukansliasta kaikista 1., 2. ja 4. luokkien siirtolaisoppilaita lukuvuonna 1971-72.² Näitä tuloksia en ottanut raporttiin mukaan ensinnäkään siitä syystä, että muiden ruotsinkielisten kielellisten testien tulokset eivät

olennaisesti poikenneet lauseentäydennystestin tuloksista eivätkä siten antaneet varsinaisesti mitään uutta tietoa siirtolaisoppilaiden ruotsinkielien tasosta. Toiseksi asiaan vaikutti se, ettei kaikilta luokkatasoilta ollut saatavissa muun kuin lauseentäydennystestin tulokset.

Kaikki testaukset ruotsinkielisillä testeillä, samoin kuin myös testitulosten arvostelun suoritti ruotsalainen koulupsykologi. Lomanin kaipaamia yksityiskohtaisia tietoja arvosteluohjeista, oikeista vastauksista jne. saa testikäsi kirjoista, joten niitä ei tarvitse itse tutkimusraportissa esitellä. Ei ole mitään syytä epäillä, etteikö psykologikoulutuksen saanut henkilö tietäisi useiden erilaisten vastausten olevan mahdollisia lauseentäydennysteesteissä. Itsestään selvää myös on, ettei arvostelussa saa käyttää erilaista arvostelumallia siirtolaisille kuin ruotsalaisoppilaille – vaikka Loman tällaista suosittelee.

Loman kaipaa myös tietoa siitä, kuinka paljon heikompia siirtolaisoppilaita ruotsalaisiin ikätovereihinsa verrattuina ovat. Tämä asia kuitenkin käy ilmi raportissa esitetyistä normaalijakautumaan pohjautuvista tunnusluvuista, kuten keskihajonnoista ja persenttiililuvuista. Lomanin tulkinta persenttiililuvuista osoittaa, ettei hänellä ole psykologisten kykytestien arvosteluun riittävää psykometriikan asiantuntemusta.

Kaiken lisäksi Loman väittää, etten olisi tehnyt Olofströmin tutkimuksen jälkeen mitään uusia tutkimuksia ja että muka toistaisin jatkuvasti Olofströmissä tekemiäni tutkimusten tuloksia. Kuitenkaan en enää vuosien ole esim. esitelmisäni käsitellyt Olofströmissä saatuja tutkimustuloksia, vaan olen aina tukeutunut uudempien tutkimusteni antamiin empirisiin tietoihin. Tosi asia kuitenkin on, että uudemmissa tutkimuksissa, enempää omissani kuin vastaavanlaisissa muidenkaan suorittamissa, ei ole tullut mitään sellaisia tutkimustuloksia, jotka saattaisivat Olofströmissä saattujen tutkimustulosten perusteella tehdyt johtopäätökset kyseenalaisiksi. Ne koulutukselliset parannukset joita ruotsalaista luokkaa käyvien siirtolaisoppilaiden kohdalla on tehty, eivät näytä sanottavastikaan tasoittaneen heidän kielellistä kehitysviivästymäänsä.³

Olen aina tutkimuksissani yrittänyt korostaa siirtilloin kun tutkitaan yhteiskunnallisia kysymyksiä! kitystä myös heidän lastensa kielenoppimisen kannalta. On pyrittävä vaikuttamaan tuohon kokonaistilanteeseen eikä tyydyttävä pelkkiin kielipedagogisiin toimenpiteisiin. Olen Lomanin kanssa täysin samaa mieltä siitä, että "tutkijan täytyy tehdä työtä vastuullisesti eikä vähiten

silloin kun tutkitaan yhteiskunnallisia kysymyksiä! Vastuun pakenemiseksi käsitän kuitenkin sen jos tutkija sulkeutuu tutkijankammioonsa testien ja muiden mittainstrumenttien pariin silloin kun tutkimuskenttä odottaa häneltä aktiivista kannanottoa vallitsevan epäkohdan, kuten kielellisen ja koulutuksellisen eriarvoisuuden korjaamiseksi.

- 1 Siirtolaisoppilaan kielitaito ja koulumenestys. Työvoimaministeriö, Siirtolaisuustutkimuksia 10. Helsinki 1975.
Om finska invandrarelevers språkutveckling och skolframgång i den svenska grundskolan. Expertgruppen för invandringsforskning, Rapport Nr. 2. Stockholm 1977.
- 2 Hjelm, Robert, Genomgång av utförda grupprov i årskurserna 1, 2 och 4 under läsåret 1971/72. Olofströms skolkansli 1972.

- 3 Ks. esim. Kuusinen, J. & Lasonen, K. & Särkelä, T., Invandrarbarn i Sverige – samband mellan undervisningsspråk och finska invandrarelevers språkfärdigheter och skolprestationer. Department of Education, University of Jyväskylä, Research Reports N:o 53, 1977;
Lasonen, K. & Toukomaa, P. Linguistic development and school achievement among Finnish Immigrant children in mother-tongue medium classes in Sweden. Department of Education, University of Jyväskylä, Research Reports N:o 70, 1978.